

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

ΟΙ ΠΡΩΤΟΙ ΑΙΩΝΕΣ ΤΟΥ ΒΥΖΑΝΤΙΟΥ (330-717)

- Τι ονομάζουμε «**Βυζάντιο**»;
- *Το χριστιανικό κράτος της ελληνορωμαϊκής Ανατολής που προέκυψε από το Ρωμαϊκό κράτος.*

Οι ίδιοι οι Βυζαντινοί χρησιμοποιούσαν για τους εαυτούς τους τους όρους: **Ρωμαίοι/Ρωμηοί, Ρωμανία, Πολιτεία/Κράτος Ρωμαίων.**

Σταθμοί στη μεταμόρφωση του Ρωμαϊκού κράτους σε Βυζαντινό:

- Η εξίσωση των χριστιανών με τις άλλες θρησκευτικές ομάδες.
- Η ίδρυση της Κωνσταντινούπολης.
- Η ανάδειξη του Χριστιανισμού σε κρατική θρησκεία.
- Η διαίρεση της αυτοκρατορίας επί Θεοδοσίου Α΄.

Στη διάρκεια του 4^{ου} και του 5^{ου} αιώνα:

- **Το ανατολικό κράτος:**
 - Απέκρουσε τις επιθέσεις των Γερμανικών φύλων.
 - Απέκτησε θρησκευτική ομοιογένεια.
 - Εξασφάλισε οικονομική σταθερότητα.
- **Το δυτικό κράτος** δεν άντεξε στις επιθέσεις των γερμανικών φύλων και διαλύθηκε (τέλη 5^{ου} αι.).
- **Ο Ιουστινιανός (527-565):**
 - Ενίσχυσε την κεντρική εξουσία.
 - Προσπάθησε να ξαναφτιάξει τη Ρωμαϊκή Οικουμένη.
 - Αποδυνάμωσε τα οικονομικά του κράτους με τις πολεμικές δαπάνες.
- Προς τα τέλη του 6^{ου} αιώνα το Βυζάντιο περνάει μια δύσκολη κρίση.
- Σταδιακά το Ρωμαϊκό κράτος μεταβάλλεται σε μια χριστιανική αυτοκρατορία της ελληνικής Ανατολής.

Ι. Η ΜΕΤΕΞΕΛΙΞΗ ΤΟΥ ΡΩΜΑΪΚΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ

1. Από τη Ρώμη στη Νέα Ρώμη¹

Όροι – κλειδιά

Ίδρυση της Κωνσταντινούπολης (330 .μ.Χ.) – Χρυσό νόμισμα – Χριστόγραμμα – Διάταγμα των Μεδιολάνων – Οικουμενική σύνοδος της Νίκαιας

- Ο Κωνσταντίνος Α΄ πήρε τα ακόλουθα μέτρα, για να ενισχύσει το ρωμαϊκό κράτος:
 - Ίδρυσε τη **Νέα Ρώμη (Κωνσταντινούπολη)** το 330 μ.Χ., στο ανατολικό μέρος του ρωμαϊκού κράτους, στη θέση του αρχαίου **Βυζαντίου** (αποικίας των Μεγαρέων).
 - Αναγνώρισε το **δικαίωμα στους χριστιανούς** να λατρεύουν τον θεό τους.
 - Καθιέρωσε τη **διάκριση της πολιτικής από τη στρατιωτική εξουσία**.
 - Έκοψε και έθεσε σε κυκλοφορία ένα **σταθερό χρυσό νόμισμα**.

α. Ίδρυση Κωνσταντινούπολης

- Ο Κωνσταντίνος αποφάσισε να μεταφέρει την πρωτεύουσα του κράτους στην **Ανατολή**, γιατί:
 - Η **Ανατολή** (σε αντίθεση με τη Δύση) είχε **ακμαίο πληθυσμό και οικονομία**.
 - Οι **χριστιανοί** (στους οποίους στηρίχτηκε πολιτικά ο Κωνσταντίνος) ήταν **περισσότεροι** στην Ανατολή.
 - Οι μεγάλες πόλεις της Ανατολής υπέφεραν από **θρησκευτικές συγκρούσεις** και ήθελε να τις σταματήσει.
 - Μπορούσε **να αντιμετωπίσει πιο εύκολα τους Γότθους** (στον Δούναβη) και τους **Πέρσες** (στον Ευφράτη).
- Ο Κωνσταντίνος επέλεξε για τη νέα πρωτεύουσα του κράτους τη **θέση του αρχαίου Βυζαντίου**, γιατί:
 - Το Βυζάντιο είχε **μοναδική γεωπολιτική θέση** (στο σταυροδρόμι Ευρώπης και Ασίας και Ευξείνου Πόντου και Μεσογείου).
 - Το Βυζάντιο είχε **μεγάλη εμπορική σημασία**.
- Ο Κωνσταντίνος στην Κωνσταντινούπολη:
 - Εφάρμοσε το **ρυμοτομικό σχέδιο της Ρώμης**.
 - Έχτισε **νέα τείχη**
 - Τη στόλισε με **έργα τέχνης και λαμπρά δημόσια κτίρια και εκκλησίες**.

β. Θρησκευτική πολιτική του Κωνσταντίνου

- Ο Κωνσταντίνος κράτησε ευνοϊκή στάση απέναντι στον Χριστιανισμό. Συγκεκριμένα:
 - Μετέφερε το μονόγραμμα του Χριστού (**Χριστόγραμμα**) από τη στρατιωτική σημαία στα νομίσματα.
 - Θέσπισε **ευνοϊκούς νόμους** για τους χριστιανούς.
 - Με το **Διάταγμα των Μεδιολάνων** (συμφωνία ανάμεσα στον Κωνσταντίνο και τον Λικίνιο, το 313 μ.Χ. στο Μιλάνο) αναγνώρισε το δικαίωμα στους χριστιανούς για ελεύθερη λατρεία.
 - Συγκάλεσε την **Οικουμενική Σύνοδο στη Νίκαια (325 μ.Χ.)** στην οποία **διατυπώθηκε η διδασκαλία της Εκκλησίας (το «Πιστεύω»)**, προκειμένου να υπάρξει ειρήνη στους κόλπους της Εκκλησίας.

Ερωτήσεις

1. Ποια μέτρα πήρε ο Κωνσταντίνος, για να ενισχύσει το ρωμαϊκό κράτος;
2. Γιατί ο Κωνσταντίνος μετέφερε την πρωτεύουσα του ρωμαϊκού κράτους στην Ανατολή;
3. Γιατί ο Κωνσταντίνος επέλεξε το Βυζάντιο για τη θέση της πρωτεύουσας του κράτους του;
4. Ποια μέτρα, από αυτά που πήρε ο Κωνσταντίνος, αποδεικνύουν την ευνοϊκή στάση του απέναντι στον Χριστιανισμό και γιατί κράτησε αυτή την ευνοϊκή στάση;

¹ **Εποπτικό υλικό:** Κασέτα VHS: *Το μάθημα που δεν έγινε. Κωνσταντινούπολη*. (Βλ. Ηλεκτρονική Τάξη / Συνδέσεις Διαδ.)